

Grete Duvå

Orlando Galindo: *Erhvervs- og økonomiordbog — Dictionnaire économique et de l'entreprise — Dansk-Fransk Danois-Français*. GTO Forlag 1990, 284 sider.

Selv om der i den senere tid er kommet flere fagsproglige ordbøger på markedet, er det trods alt en begivenhed, når markedet forsynes med en dansk-fransk erhvervs- og økonomiordbog med fransk undertitel.

Bogen ser flot ud: guldtryk på antikrød bund, og den lyser af gedigen kvalitet. Design og farver er hverken poppede eller smarte, indbindingen er stærk og solid, papirkvaliteten god, og typografi og skrifttype giver et klart og roligt læsebillede. En nærmere bladren i bogen ændrede imidlertid min interesse for den, og jeg lagde den skuffet tilbage på hylden i boghandelen.

Var det en forhastet vurdering? Har en grundigere undersøgelse af bogen ændret mit første indtryk af den? Denne undersøgelse består i en kritisk gennemgang af ordbogens overordnede struktur, af makrostrukturen, herunder ordbogens fagområde, samt af mikrostrukturen. Undersøgelsen vil give svar på ovennævnte spørgsmål, og den afsluttes med en anbefaling om at bruge de 310 kroner, som bogen koster, til et bedre formål.

Ordbogens overordnede struktur udgøres i al sin enkelthed af et titelblad på dansk og fransk, et $\frac{1}{2}$ sides forord ligeledes på dansk og fransk, en 2 sider "brugervejledning", der betegnes *Om brug af ordbogen — anvendte tegn* på dansk (ikke fransk), i alt 5 sider, samt selve ordfortegnelsen.

Det virker umiddelbart slående og inkonsekvent, at titelblad og forord er affattet på både dansk og fransk, hvorimod *Om brug af ordbogen — anvendte tegn* kun er på dansk. Og der er ingen forklaring at hente i forordet hverken på dette spørgsmål eller på andre måske mere væsentlige spørgsmål som fx fagområder, lemmabestand, lemmaselektion, litteraturhenvisning, forfatterens baggrund m.v.

Forordet er således ganske utilstrækkeligt for den nysgerrige bruger, idet det kun giver sparsomme oplysninger. Vi får at vide, at forlaget siden dets publikation i 1989 af en Dansk-Spansk Erhvervs- og økonomiordbog har skønnet, at behovet for at kende **denne specielle fagterminologi** (min

fremhævelse) på fransk ville blive aktuelt bl.a. i lyset af det indre marked i 1992. Det skal i denne forbindelse oplyses, at Orlando Galindo er forfatter til både den dansk-spanske og den dansk-franske ordbog.

Kildematerialet anføres at have været “ledende fransksprogede aviser... lærebøger i økonomi, handel, pengemarked (upræcist gengivet med *affaires monétaires* i det franske forord) samt relevante publikationer udgivet af internationale institutioner som EIB, ILO, FAO m.v.” Vedrørende “udvælgelsen og oversættelsen af ordmaterialet” får vi at vide, at ansvaret alene er forfatterens. Forskellige forretningsforbindelser i Frankrig og Belgien — især en navngiven M. og Mme — takkes for at have “bidraget til en “sidste afpudsning” af værket”. Som målgruppe anføres “studerende, forretningsfolk og sproginteressererede i almindelighed”.

Fagområdet er altså den specielle fagterminologi inden for erhverv og økonomi samt handel, pengemarked .. Voilà! Ingen afgrænsning af nogen art, men en usystematisk opremsning af fagområder. Man får en fæl mistanke om, at fagselektionen er ganske tilfældig. Lad det komme an på en prøve.

Hvad laver ganske almindelige ord som fx *eksistere, efterhånden, eksempel, fedte for, ifølge, mulighed, sandsynligvis, velkendt, på grund af* i en ordbog for speciel fagterminologi? Hvorfor er de netop nævnte ord medtaget, men derimod ikke ord som fx *som følge af, ofte, undertiden, såfremt, skønt*? Da udvalget af ganske almindelige ord i ordbogen — i øvrigt i lighed med alle de øvrige ord — ikke indgår i eksempler, der fx kunne illustrere en særlig eller en interessant anvendelse i fagsprog, må udvælgelsen nødvendigvis virke meget tilfældig, og man må stille sig det spørgsmål, om ikke den plads, disse ord optager, kunne være anvendt til at medtage flere relevante fagtermer (se herom senere).

Vil man i øvrigt forvente at finde *kordegn, præst* (dog ikke *pastor*), *adjunkt, lektor, docent* (men ikke *kandidatstipendiat*, derimod *stipendiant* (sic!)), *fredsbevægelse, lig, lighus* (og ikke *ligkiste*), *bedemand* (men ikke *bedemandsforretning*), *smør, ost* (men ikke *mælk*), *keramiker* (men hvorfor ikke *billedhugger*?) i en **Dictionnaire économique et de l'entreprise** som ordbogens franske titel er? Desuden falder vi undervejs i gennemgangen over såvel tekniske som juridiske termer, hvilket forordet intet oplyser os om, fx *EDB, informatik, gensplejsning, måleinstrumenter, dom, domstol, produktansvar, varemærkelov*.

Hvad angår lemmabestand og lemmaselektion, får vi ingen oplysninger. Hvis vi imidlertid sammenligner den dansk-franske ordbog med den dansk-spanske af 1989, der er nævnt i forordet til den dansk-franske, vil vi

opdage, at ordbøgerne for så vidt angår de danske lemmata er så godt som identiske, hvilket vil sige, at lemmabestanden i henhold til forordet i den spanske ordbog er på ca. 25.000 indgangsord. Tallet er i og for sig uinteressant, idet vi jo ikke ved, hvor stor en del af det økonomiske, juridiske og tekniske verdensbillede det repræsenterer. Men sammenholdt med det faktum, at der nærmest blot er tale om en alfabetisk ordliste, må vi konkludere, at ordbogen ville have vundet ved en kraftig selektion af indgangsord kombineret med langt flere oplysninger til det enkelte lemma.

Hvilken baggrund har forfatteren i øvrigt for at foretage et kvalificeret valg af ækvivalenter til 25.000 (fag)ord til både spansk og fransk? Og hvilke kilder har han anvendt? Har han fx brugt så nyt referencemateriale, at de senere års udvikling og store ændringer inden for bl.a. finansielle markeder og institutioner, euromarkederne og regnskabsvæsen afspejles i ordbogens terminologi og kommentarer? Det er under alle omstændigheder et relevant krav at stille til en fagordbog udgivet i 1990. Senere i anmeldelsen vil jeg give eksempler på, at dette krav ikke er opfyldt.

Lemmaopstillingen er som allerede nævnt alfabetisk, og i forbindelse med sammensatte ord følges det såkaldte nicheprincip, der består i, at et indgangslemma efterfølges af et eller flere sublemmata, uden at den alfabetiske rækkefølge brydes. Indgangslemmaet er i disse tilfælde delt af en lodret streg, fx **rate/**, hvorefter sublemmaet indledes med en bindestreg: **-betaling** og er indrykket i forhold til indgangslemmaet. Dette er et velkendt princip og virker overskueligt og lettilgængeligt, især da alle indgangsord (såvel indgangs- som sublemmata) fremstår med fed skrift. Derudover anvender Galindo almindelig skrift (til ækvivalenter) og kursiv (bl.a. til angivelse af anvendelsesområde).

I det foregående har jeg primært kommenteret ordbogens overordnede struktur samt ordlistens struktur, dvs. makrostrukturen. I det følgende vil jeg sige noget om mikrostrukturen, herunder selve lemmaet, ækvivalentangivelse samt grammatiske oplysninger.

Ordbogens bruger har et problem i forbindelse med søgning, når det drejer sig om flerleddede størrelser og kollokationer. Hvor skal disse søges? Der gives ingen oplysninger herom i den såkaldte vejledning. I denne siges blot, at *kursiv* på dansk angiver, inden for hvilket område indgangsordet almindeligvis anvendes på fransk. Af nedenstående eksempler ses, at *kursiv* i praksis tillige anvendes til at angive kollokationer, samt at anvendelsen langt fra er konsekvent.

Eksempel på *kursivs* anvendelse som oplyst i vejledningen:

proces

<i>retssag</i>	procès, affaire f., action f. judiciaire; procédure f.
<i>i industrien</i>	procédé, opération f., méthode f. de production

Eksempel på *kursiv* anvendt til angivelse af flerleddede størrelser:

opsparing

<i>offentl. o.</i>	épargne f. publique
<i>privat o.</i>	épargne f. du secteur privé

Eksempler på *kursiv* anvendt inkonsekvent og forvirrende til angivelse af kollokationer, hhv. anvendelsesområde:

optage

<i>o. et lån</i>	contracter, obtenir, prendre
------------------	------------------------------

lån

<i>optage et l.</i>	contracter un prêt
<i>yde et l.</i>	faire un prêt

yde

<i>y. én et lån</i>	prêter, concéder un emprunt
<i>y. én kredit</i>	accorder, concéder, octroyer

regnskab

<i>føre r.</i>	faire la comptabilité, comptabiliser
----------------	--------------------------------------

føre

<i>f. regnskab</i>	tenir les comptes (ou les livres)
--------------------	-----------------------------------

Som det bl.a. ses, får brugeren 2 forskellige svar på fx **føre regnskab**, alt efter om vedkommende går ind under **føre** eller **regnskab**. Desuden vil den opmærksomme læser have konstateret flere fejl i ovennævnte eksempler, men jeg skal imidlertid blot fremhæve en af de mere alvorlige: Fagordbogsforfatteren kan ikke anvende **emprunt** og **prêt** korrekt!

Jeg har allerede nu taget hul på ækvivalentangivelserne. Som det er fremgået af ovenstående eksempler, er ækvivalenter trykt med almindelige skrifttyper. Optræder der flere ækvivalenter under samme lemma, adskilles disse af hhv. komma, hvis de franske ord almindeligvis har identisk betydning, dvs. hvis de kan anvendes synonymt, og af semikolon, hvis de franske ord ikke er helt identiske (cf. vejledningen). Yderligere kommentarer gives ikke i vejledningen, dvs. vi får ingen oplysning om, efter hvilke kriterier de synonyme eller delvist synonyme ækvivalenter er opstillet (er rækkefølgen fx alfabetisk eller efter hyppighed?). Vi må hen-

give os i nøjsomhed og håbe, vi finder den rigtige ækvivalent til vores oversættelse eller øvrige brug.

Lad os forsøge. Jeg skal fx oversætte “køb og salg af optioner” og slår op under **option**, der giver *option f., choix*. Kan jeg frit vælge, og kan jeg overhovedet bruge nogen af forslagene? Videre skal jeg oversætte “licitation” og “udbudsmateriale”. Til det første udtryk får jeg valget mellem 3 delvist synonyme ækvivalenter, nemlig: *appel d’offre; licitation f.; adjudication f.* Hvordan hjælpes jeg i mit valg? Vedrørende mit næste problem får jeg under **udbudsmateriale** *cahier des charges, bases fpl. d’une offre* — altså tilsyneladende frit valg. Imidlertid har jeg på fornemmelsen, at udbudsbetingelser er synonymt med udbudsmateriale, hvorefter jeg slår op under **udbudsbetingelser**, der giver følgende ækvivalent *conditions fpl. d’une offre*. Hvis jeg har ret i min formodning om, at de to danske udtryk er synonyme, hvilket jeg har, giver ordbogen mig altså tre valgmuligheder, men ingen hjælp i mit valg. Et tredje dansk synonym, udbudsgrundlag, der er almindeligt anvendt, er slet ikke medtaget i ordlisten. Som et sidste eksempel på manglende betydningsadskillelse mellem ækvivalenterne angives følgende situation: I forbindelse med oversættelse af de enkelte dele af et årsregnskab skal jeg finde den franske term for balance. Under **balance** (i betydn. regnskab) får jeg *bilan; balance f.; solde*. Kun den ene ækvivalent er mulig (*bilan*).

I langt over halvdelen af denne type opslag støder jeg på tilsvarende problemer. Jeg savner i den grad informationer, der kan hjælpe mig med at træffe det korrekte valg af ækvivalent, fx i form af eksempler, minikonkter, anvendelsesområde, forklaringer el.lign.

Foruden ovennævnte mangler vedr. ækvivalentangivelse er det ikke vanskeligt at påvise direkte fejl, hvad angår forfatterens valg af ækvivalent. Følgende eksempler er blot nogle få af utallige: **afsætningsøkonomi** *économie de marchés* (en detalje: *marchés* skal være i sing., men den franske term (*économie de marché*) betyder markedsøkonomi, som langt fra er det samme som afsætningsøkonomi; i øvrigt giver opslag under **markedsøkonomi** *économie des (!) marchés*), **bruttonationalprodukt** *produit national brut (PNB)* (skal være *produit intérieur brut*), **kapitalbalance** *balance f. de capitaux* (*balance des capitaux* er ikke kapitalbalance, men svarer til (betalingsbalancens) kapitalposter), **resultatopgørelse** *compte de pertes et profits* (som betyder tabs- og vindingskonto, og som før 1982 var en del af det begreb, der svarede til DK driftsregnskab), **licitation** *licitation f.* (det franske *licitation* er et begreb inden for et helt andet retsområde) etc., etc.

Mens vi er ved fejl, der har betydning for ordbogsbrugerens nytte af bogen, skal det nævnes, at der er mange unacceptable stavfejl samt andre unøjagtigheder (inkonsekvenser): **bygherre** *maître d'oeuvre*, *préface* (det franske forord), **bygmester** *maître d'oeuvres*, **børsmægler** *agent de changes*, **mens børsvækselerer** korrekt giver *agent de change*, **registreret revisor** *expert comptable agréé par les pouvoirs publics* .

Ækvivalentfejl, manglende informationer, stavfejl hvad er min næste anke? Jeg udtrykte i indledningen betænkelighed ved kilde- og ordmaterialets aktualitet. Er de nyeste fagudtryk medtaget? Forgæves leder jeg efter: *børs 1, børs 2 samt børs 3, børsetik, deregulering, finansiel innovation, finansielt instrument, fjendtlig overtagelse, futures, fut-op, insiderhandel, konsolideret regnskab, pennefører, spækhugger* samt alle de nye "ord" som fx: *CD, CP, NIF, RUF, TRUF* etc.

Den manglende lemmatisering gælder dog ikke kun nye udtryk, men desværre gode, gamle, velkendte fagudtryk: *bygge- og anlægsarbejde, cash-flow, eksternt og internt regnskab, immaterielle og materielle anlægsaktiver, offentlig og lukket licitation, periodeafgrænsning, statsautoriseret revisor* (hvorfor er kun *registreret revisor* medtaget?), *økonomisk enhed, spotkurs* (når *spotmarked* og *spotpris* er medtaget), og hvorfor er *EK* og *EG* ikke med, når *ED* og *EA* er? Internationale organer eksisterer nærmest ikke i den fagordbog, som hævder at have brugt kilder fra de samme organer. En enkelt undtagelse er Den internationale Valutafond, som kan findes under nichelemmet valutafond under den franske (!) forkortelse: *F.M.I. Le Fond monétaire international*.

Som det sidste punkt under mikrostrukturen vil jeg ganske kort berøre de grammatiske oplysninger. Disse er begrænset til et minimum, dvs. til oplysning om køn, tal og ordklasse efter et meget enkelt system, der virker overskueligt, men som er beregnet for kyndige brugere, der er fortrolige med flertalsformer, fleksion m.v.

Konklusionen på denne anmeldelse må ikke uventet blive den, at der er tvivl om bogens pålidelighed og nytteværdi. Det, der er godt i den, findes bedre i andre ordbøger, og det, man håber at finde, finder man enten ikke eller også er det, man finder, mangelfuldt eller forkert. Bogen kan således være farlig i hænderne på andre end erfarne translatører med en både bred og dyb faglig indsigt og en stor udviklet kritisk sans. Jeg kan derfor ikke anbefale hverken "studerende, forretningsfolk eller sproginteresserede i almindelighed" at anskaffe denne bog.